

Керуюча система складається з апарату управління (керівництво), засобів і технології управління і має виробляти управлінські рішення з метою впливу на керовану систему. Керована система виконує управлінські рішення, забезпечує досягнення цілей організації і до неї входять виконавці і необхідні їм технічні, організаційні засоби.

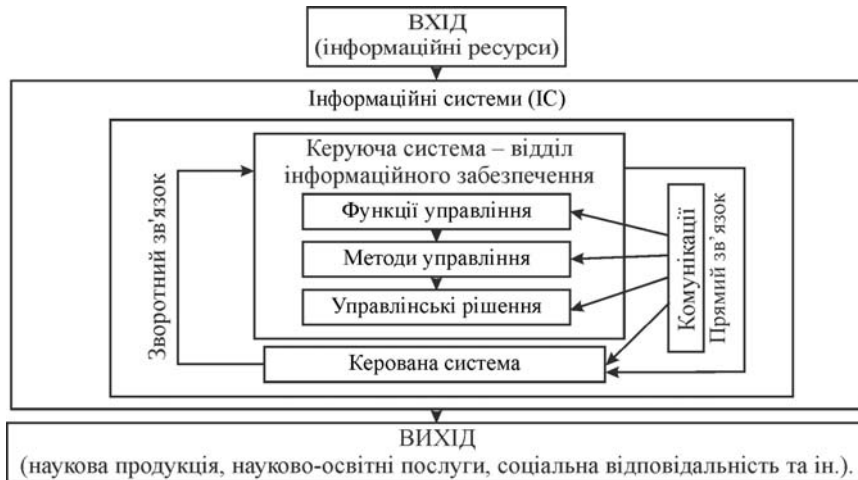

Рис. Модель структури управління інформаційними системами

Після визначення перспективи розвитку організовується ефективна робота працівників усіх підрозділів. Завдяки комп'ютеризації організаційні структури управління потребують перебудови відповідно до автоматизованого інформаційного середовища, вироблення, прийняття та реалізації рішень (скорочення підрозділів адміністративного апарату, які зайняті канцелярською працею, введення нових підрозділів для посилення організаційного забезпечення та ін.). Зростають обсяги роботи і виникає потреба у кваліфікованих спеціалістах. Вивільнені працівники можуть перекваліфіковуватися, проходити перепідготовку для умов роботи за новими методами.

Для зацікавлення працівників у досягненні цілей організації застосовується мотивування (преміювання, доплати, винагорода тощо). Моральна і матеріальна зацікавленість працівників забезпечує якісне та кількісне виконання роботи працівників всіх підрозділів.

Зазначені вище процеси можуть бути недостатньо результативними, якщо немає контролювання, яке виявляє проблеми та причини виникнення проблем. Контролювання потребує збирання та аналізу інформації для вирішення виявлених проблем. Здійснення контролю стосується конкретних працівників, тому він має бути вивіреним, делікатним з врахуванням усіх чинників.

Усі недоліки, збої і відхилення, які були виявлені у процесі контролювання, має усунути регулювання, яке може застосовуватися на всіх попередніх етапах управління (планування, організування, мотивування, контролювання). Недоліки в плануванні, організуванні і мотивуванні вдосконалюються

безпосередньо в керуючій системі організації, а в контролюванні і регулюванні – в керуючій та керованій системах.

Впровадження систем управління вищими навчальними закладами з використанням комп'ютерної техніки дасть змогу підвищити якість та оперативність рішення завдань, які виникають у системі управління ВНЗ.

Література

1. Кузьмін О.С. Основи менеджменту : підручник / О.С. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. : Академвидав. – 2007. – 416 с.
2. Кузьмін О.С. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посібн. – Вид. 2-е, [перероб. та доп.] / О.С. Кузьмін, О.Г. Мельник. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "Інтелект +" Ін-ту післядипломної освіти), Інтелект-Захід", 2003. – 352 с.
3. Ситник В.Ф. Основи інформаційних систем : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [перероб. і доп.] / В.Ф. Ситник, Т.А. Писаревська, Н.В. Єрьоміна, О.С. Краєва / за ред. В.Ф. Ситника. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 420 с.
4. Босак А.О. Технологія зовнішньоекономічних операцій і міжнародній інформаційні системи : навч. посібн. / А.О. Босак, О.Ю. Григор'єв, Р.Д. Бала. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 320 с.
5. Шегда А.В. Менеджмент : навч. посібн. / А.В. Шегда. – К. : Вид-во "Знання", 2002. – 583 с.
6. Дідковська Л.Г. Менеджмент : навч. посібн. / Л.Г. Дідковська, П.Л. Гордієнко. – К. : Вид-во "Алерта КНТ", 2007. – 478 с.

Кузьмін О.Е., Ткаченко І.В. Структура управління інформаційними системами вищого учебного заведения

Рассмотрены информационные системы и особенности структуры управления ими в вузе, приведена графическая модель структуры управления информационными системами.

Ключевые слова: информация, управление, процесс, цель, информационные системы, организация, компьютеры, структура, высшие учебные заведения, работники, управляющая и управляемая системы.

Kuzmin O.E., Tkachenko I.V. The structure of management information systems college

Considered information systems and features of the governance structure of the university, presented a graphical model structure for information systems.

Keywords: information management, process, objective, information systems, organization, computers, structure, higher education, employees, management-driven.

УДК 655. 42

Асист. М.І. Стецько – Львівська КА

ПРО СТАН РИНКУ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Визначено роль книги у житті суспільства. Простежено динаміку видання книг за накладом, з'ясовано фактори, які впливають на розвиток книжкової торгівлі в Україні.

Ключові слова: книга, книжкова торгівля, видання, показники, наклад, книговидавнича справа, видавничка та книготорговельна діяльність.

Вступ. Розвиток культурного середовища в Україні безпосередньо пов'язаний зі станом книговидавничої справи. Видавнича діяльність у кожній країні є пріоритетною у державній політиці формування ментальності населення та його суспільного розвитку. Наукові публікації, присвячені названій

проблемі, переважно зосереджені на проблематиці локального характеру: економічних сторонах діяльності підприємств, управлінських аспектах тощо. Зокрема, це праці членів Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів (О. Афоніна [1], Н. Петрової, Е. Задорожного), викладацького складу кафедри видавничої справи та редагування (Н.В. Зелінської [2], І. Черниш, Е.І. Огар [3], О. Уманської [4]) та кафедри книгознавства та комерційної діяльності Української академії друкарства (О.В. Антоник [5], Ю.С. Судина [6, 7], Т.І. Микитин [8]), директорів видавництв та книготорговельних підприємств (В.І. Теремка [9], О.В. Антонюка [10]).

Водночас, вкрай недостатньо публікацій аналітичного і конструктивного характеру присвячено розвитку книговидавничої справи загалом у країні. Однак аналітичне дослідження цієї проблеми на макрорівні дає змогу виявити тенденції, які впливають на формування світогляду населення держави, чим і зумовлена актуальність публікації.

Постановка завдання. Завданням публікації є визначення основних трендів у розвитку книговидавничої справи та їх впливу на формування ментальності населення України.

Результати. Книга – це продукт специфічний, з одного боку – це товар, який підлягає купівлі-продажу, з іншого – духовний продукт, джерело знань, ідей, моральних цінностей, творчих досягнень людства. Книга відіграє важливу роль у формуванні свідомості людини, виховує її особистість, прищеплює їй професійні та наукові знання.

XXI ст. – це час високих технологій, інформаційного прориву, де більшість інформаційного простору заповнили засоби масової інформації та інтернет-ресурси. Та все ж таки людство звикло довіряти звичному джерелу інформації, тобто книзі. Знання, які містяться у книзі, удосконалюють людину та розвивають суспільство загалом. Тому питання розвитку та перспектив видання і розповсюдження української книги є актуальним сьогодні.

За даними прес-служби Держкомтелерадіо, у 2010 р. в Книжкову палату України надійшло і було зареєстровано 19265 назв книг і брошур, накладом приблизно 36 млн примірників що, порівняно з аналогічними даними 2009 р. становить: за назвами – 87,1 %, за накладом – 78,8 %. Для порівняння: за період незалежності України кращий показник випуску книг і брошур був в 2008 р. і становив 24040 друкованих одиниць. У 2009 р. книговидання зменшилося до 22491 друкованої одиниці, зокрема українською мовою – 14797 найменувань накладом 27 млн 527 тис. примірників, російською – 5732 кількістю 18 млн 622,7 тис. примірників.

Що стосується показників накладів, то вони традиційно показують тенденцію до зниження. Якщо в 2008 р. наклад книг і брошур становив більше 58 млн примірників, у 2009 р. – більше 48 млн, то в 2010 р. – 36 млн примірників [11]. Чітку динаміку видань книг за кількістю примірників з 1990 по 2010 рр. можна простежити на рис. 1.

Згідно з методикою ЮНЕСКО, одним з показників, за якими визначаються суспільні потреби у книжковій продукції, є кількість назв книг і брошур, виданих на 1 млн жителів. У розвинених країнах цей показник сягає ти-

сячі; у Польщі він становить близько 600, у Росії – понад 450, в Україні – лише 220. При цьому на одного мешканця України видається близько одного, точніше 0,7 примірника книги на рік, тоді як в Росії – 3,5, у Білорусі – 5,5, у Польщі – 9,5, а в Німеччині – 12 примірників книг [12].

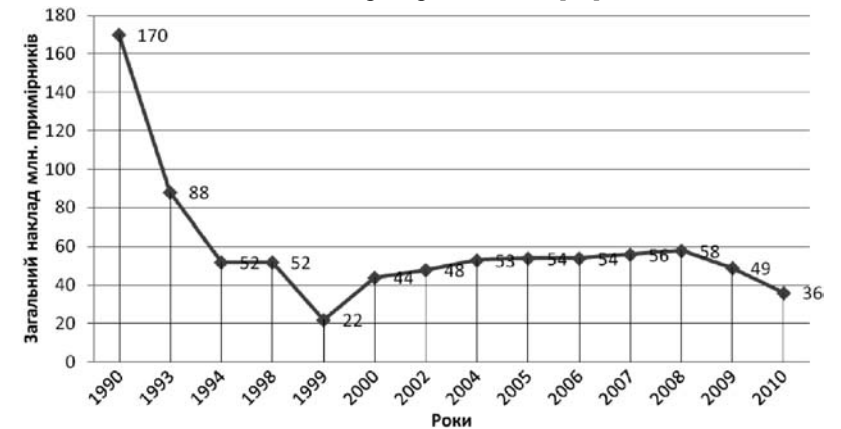

Рис. 1. Динаміка видань 1990-2010 рр. за кількістю примірників в Україні [11]

З наведених вище показників видно, що кількість виданих книг в Україні істотно відрізняється від кількості книг, виданих за кордоном. Окрім цього, впродовж останніх років простежується різке зменшення середніх накладів технічної, природничої, наукової літератури, підручників для вищої та загальноосвітньої школи. Така ситуація свідчить про занепад книговидавничої справи в Україні. Які причини цього?

Насамперед для успішної діяльності видавничих і книготорговельних підприємств потрібна підтримка з боку держави. В Україні досі немає чіткої, вираженої та системної державної політики щодо стимулювання книговидавничої справи. А суспільний попит на актуальну за змістом, якісну за формою та доступну за ціною українську книгу істотно випереджає темпи оформлення та реалізації відповідної державної стратегії щодо розвитку вітчизняного книговидання [12]. Податки, якими "обкладена" діяльність підприємств книжкової галузі, стримують розвиток книжкової торгівлі в Україні.

У 2008 р. було ухвалено законопроект "Про державку підтримку книговидавничої справи", в якому йшлося про звільнення від податків на додану вартість та прибуток усіх процесів, що здійснюються під час книговидання та книгорозповсюдження. Українські видавці та розповсюджувачі книг "побачили світло в кінці тунелю", але згодом через низку причин (економічна криза, вибори президента та ін.) про видавничу та книготорговельну діяльність згадувати перестали, що в підсумку призвело до зменшення накладів і кількості назв видань загалом.

Ще одним фактором, що впливає на розвиток книжкової галузі, є низька конкурентоспроможність української книги через високі ціни на поліграфічні матеріали та видавничі послуги. Українському видавцю стає вигід-

ним друкувати книги в Росії чи далеко в Китаї, собівартість яких є нижчою, аніж тих, що надруковані в Україні. Отже, знову ж таки, йдеться про те, що держава повинна регулювати цінову політику при закупівлі поліграфічної сировини чи оплати за видання друкованої продукції.

Хоча, якщо вірити показникам грошового обігу підприємств видавничої галузі, то їхню діяльність можна назвати ефективною. Дані опитування показали, що у 2009 р., порівняно з 2008 р., 65,6 % видавців відзначили спад грошового обігу в середньому на 19,3 %, але за 2010 р. 74,1 % видавців зафіксували зростання річного обігу, порівняно з 2009 р., у середньому на 27,1 %. Лише 25,9 % респондентів заявили про зменшення річного обігу в середньому на 20,61 %. Оцінюючи випуск представлених на ринку видань за жанрами, варто зазначити, що зростання від 4,7 до 11 % констатують ті з них, які випускають перекладні видання, окремі різновиди художньої літератури, книги зазначених видів є дуже високої якості та дорогими у ціні. А от у деяких її видах зафіксований спад обігу (від 2 до 5 %). Випуск довідкової літератури (словників, енциклопедій тощо) знизився від 41 до 64 % [13]. Причиною зростання показників видавничої галузі є те, що велика кількість книговидавців України дещо змінили свою видавничу політику, зокрема почали видавати багато видань для дозвілля (кросворди, анекдоти, книги фен-шуй та ін.) та книги російською мовою, що також негативно впливає на розвиток українського книжкового ринку.

Ще однією умовою позитивного розвитку видавничих підприємств є своєчасні розрахунки книготорговельних організацій за поставлену продукцію. Згідно з даними, отриманими від видавців під час анкетування, 57 % із них фіксують покращення, порівняно з 2009 р., розрахунків книжкової торгівлі за поставлену продукцію в середньому на 20,1 %. Активніше у 2009 р. книготорговці розраховувалися за дитячу, прикладну, літературу з питань культури (розрахунки зросли на 44-50 %). Дещо гірше розрахунки здійснювалися за правову, загальноосвітню, навчальну, картографічну, художню літературу (4-10 %). Найгірше торгівля з видавцями розраховувалася за краєзнавчу, довідкову, історичну літературу (погіршення на 59 %). Дещо менше, але теж не краще, велися розрахунки за сучасну українську літературу, підручники для ВНЗ, окремі види допоміжної літератури для загальноосвітніх закладів (зниження на 6-10 %). Хоча загалом більшість книготорговельних підприємств розраховувалися нерегулярно та не в повному обсязі, що постійно викликало й викликає нарікання видавців [13].

Негативним у розвитку книговидавання та книгорозповсюдження також є той фактор, що на українському книжковому ринку міцні позиції зайняли російськомовні видання. Зокрема до них можна віднести як ті, що видані в Росії, так і ті, що видали українські видавництва, але російською мовою. Якщо взяти ринкову книгу, вилучивши з загального переліку україномовні підручники і посібники для середньої та вищої школи, то співвідношення російськомовної до україномовної книги (разом із україномовними виданнями, що друкуються в Росії) становитиме 60-65 % – російською до 35-40 % – українською. Тобто питання переваги однієї з мов на книжковому ринку (держав-

на чи російська) однозначно залишається за останньою [14]. Більшість із російськомовних видань є не тільки дешевшими, але й охоплюють усі жанрові різновиди. Наприклад, українські видавництва приділяють мало уваги виданню книг з будівництва, дизайну, рукоділля, а привезені з-за кордону такі видання вдало заповнюють недостачу в асортименті.

Несприятливим для розвитку книжкового бізнесу є також понижений інтерес до читання, викликаний низьким рівнем освітньо-професійної підготовки. Сучасний громадянин України не вважає книгу найбільш ефективним джерелом отримання інформації для свого розвитку, здобуття знань та підвищення своїх кваліфікаційних характеристик. Тенденція до зменшення накладів спостерігається також і тому, що видавці дедалі частіше пропонують споживачам не лише друковану, але й електронну версію своєї продукції. Сучасні електронні видання, PocketBooks впевнено займають певну нішу на книготорговельному ринку, хоча відсутність їх обліку не дає змогу спрогнозувати розвиток таких книг.

Проаналізувавши ситуацію на ринку українського книговидавання та книгорозповсюдження, можна сказати, що воно перебуває у кризовому стані. Щоб покращити становище української книги потрібне, передусім, усвідомлення її значущості у розвитку суспільства не тільки урядовцями, але і простими громадянами країни, які повинні відновлювати свої моральні, духовні та культурні цінності.

Висновки:

1. Незадовільний стан книговидавання та книгорозповсюдження в Україні відображається в таких чинниках:
 - різке зменшення кількості видань за назвами та накладами;
 - недостатня та недосконала підтримка цієї галузі з боку держави;
 - високі ціни на поліграфічну сировину та видавничі послуги;
 - стрімке поширення російськомовних видань на українських книжкових ринках;
 - понижений інтерес населення до читання.
2. Подальше дослідження проблематики потребує вияснення, наукового узагальнення та обґрунтування вирішення таких питань:
 - покращення асортименту і структури вітчизняних видань;
 - удосконалення рекламно-маркетингової діяльності вітчизняних книговидавничих підприємств;
 - опрацювання способів державної підтримки книговидавничої справи в Україні;
 - економічне забезпечення і управлінський супровід діяльності книговидавничих підприємств України.

Література

1. Афонін О.В. Українська книга : світоглядні орієнтири / О.В. Афонін. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uabooks.info/ua/news/market/?pid=3508>.
2. Зелінська Н.В. Наукове книговидавання в Україні: історія та сучасний стан : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / Н.В. Зелінська. – Львів : Вид-во "Світ", 2002. – 268 с.
3. Видавнича справа та редагування в Україні: постаті і джерела (XIX – перша половина XX ст.) / авт.-упоряд. Н.В. Зелінська, Н.І. Черниш, Е.І. Огар та ін. – Львів : Вид-во "Світ", 2003. – 611 с.

4. Думанська О.І. Автор – видавець – розповсюдник – читач / О.І. Думанська. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.knygobachenia.com/?category=10&article=15>.

5. Культура торговельного обслуговування як фактор конкурентоспроможності сучасної книгарні (за матеріалами конкретно-соціологічного дослідження у "Книжковому домі "Буква") / О.В. Антоник, І.В. Синюк. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.knygobachenia.com/?category=13&article=12>.

6. Антоник О.В. Дослідження в книжковій справі – ліквідувати суперечність / О.В. Антоник, А.Ю. Судин. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.knygobachenia.com/?category=13&article=241>.

7. Судин А.Ю. Унікальність книги як товару / А.Ю. Судин. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.knygobachenia.com/?category=10&article=11>.

8. Микитин Т.І. Методичні засади оцінки ефективності ярмарково-виставкових заходів у вітчизняному книжковому бізнесі / Т.І. Микитин. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.knygobachenia.com/?category=10&article=18>.

9. Теремко В.І. Стратегічний потенціал видавництва як джерело його ефективності і перспектив / В.І. Теремко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.knygobachenia.com/?category=2&article=441>.

10. Антонюк З. Особливий погляд на книговидавництво / З. Антонюк. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dt.ua/articles/24514>.

11. Антирекорди української книжки – назад у 90-ті? / [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vsiknygy.net.ua/analyst/6698/>.

12. Семиноженко В. Проблеми книговидавання в Україні – "відкрита книга"? / В. Семиноженко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.semynozhenko.net/documents/133/>.

13. Афонін О.В. Рекомендації з удосконалення українського книговидавання / О. Афонін, Н. Петрова. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uabooks.info/ua/experts/?pid=3759>.

14. Медведєв О. Мовний баланс України / О. Медведєв. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.uabooks.info/ua/book_market/analytics/?pid=2386.

Стецко М.І. О состоянии рынка книжной продукции в Украине

Определена роль книги в жизни общества. Прослежена динамика издания книг по тиражам, выяснены факторы, которые влияют на развитие книжной торговли в Украине.

Ключевые слова: книга, книжная торговля, издание, показатели, тираж, книгоиздательское дело, книготорговля и издательская деятельность.

Stetsko M.I. About market of bookselling condition in Ukraine

The role of book is certain in life of society. Examined dynamics of edition of books after drawings, factors that influence on development of bookselling in Ukraine are found out.

Keywords: book, bookselling, indexes, drawing, publishing business, publishing and bookselling activity.

УДК 007.012:504 *Доц. С.П. Мигаль, канд. архітектури; доц. Г.В. Сомар, канд. техн. наук; студ. Т.А. Сомар – НЛТУ України, м. Львів*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК У ДИЗАЙНІ ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглянуто проблему дизайну середовища з урахуванням екологічного чинника в контексті нових технологій дизайнерського проектування та сталого розвитку. Подано класифікацію екологічних чинників, концептуальні положення і екологічні стратегії формування просторово-збалансованого предметного середовища.

Ключові слова: екологічний чинник, дизайн, просторово-предметне середовище, антропоєкологія.

Постановка проблеми та її актуальність. Розвиток дизайну середовища та проектної культури загалом відбувається в умовах бурхливого роз-

витку науково-технічного і соціального прогресу, еволюційних змін та розвитку біосфери, переходу її в новий якісний стан – ноосферу (друга половина XX ст.) та соціосферний етап розвитку (кінець XX – початок XXI ст.), кардинального перегляду цивілізаційних стратегій та зміни ціннісних орієнтирів. Інформаційний простір і соціосфера стають спільним середовищем існування людства. Зростаючий техногенний вплив на навколишнє середовище спричинив незворотні екологічні процеси. Середовище життєдіяльності людини набуває нової сутності на користь сталого розвитку – концепції діяльності людини в гармонії з природою, забезпечення якості життя людей і захисту інтересів майбутніх поколінь. У цьому плані актуальною стає необхідність теоретичного осмислення екологічної проблематики у формуванні середовища життєдіяльності людини і місця екологічного імперативу в ньому.

Аналіз останніх досліджень. Системний підхід до формування дизайну середовища в контексті концепції сталого розвитку та екологічної стратегії не відображено у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. Окремі аспекти екологічного спрямування розвитку людського суспільства, екології міста, середовища, дизайн-освіти розглянуті в роботах В.І. Вернадського, М.Ф. Реймерса, К.М. Ситника, М.А. Голубця, С.М. Стойка, П.А. Бехти М.П. Дубиніна, В.П. Кучерявого, С.Б. Чистякової, Н.Я. Крижанівської, В.П. Мироненка, С.П. Мигалю, А.К. Беліка, О.О. Орлової, І.І. Сердюка, І.А. Диди, Н.Є. Трегуб, В.А. Філіна та інших.

Мета даної роботи – визначити основні закономірності й особливості дизайну середовища з урахуванням екологічного чинника.

Сьогодні просторово-предметне середовище життєдіяльності людини розглядають як цілісну структуру внутрішнього та зовнішнього простору. Просторово-предметне середовище – сукупність природних і штучно створених просторів та їх предметне наповнення, що постійно взаємодіють з людиною. Воно охоплює природні, техногенні, виробничі, еколого-гігієнічні та соціокультурні елементи.

Дизайнерське дослідження та проектування середовища прийнято розглядати в широкому соціокультурному контексті формування цілісного середовища в системі "людина-середовище", а також програм його організації [2]. Такий підхід вимагає розгляду об'єкта розробки як елемента складної системи діяльності людини в рамках соціосистемного середовища. При цьому кожне творче рішення повинно відповідати екологічним, природно-кліматичним, дизайнерським, урбаністичним, соціальним, інформаційним та іншим чинникам. Базовою теорією в дослідженні проблеми та проектуванні середовища є системний підхід.

Безпосередній вплив на формування просторово-предметного середовища життєдіяльності людини мають екологічні закони та чинники, які спрямовані на взаємодію людини і довкілля, аналіз впливу зовнішніх чинників на самопочуття, здоров'я і розвиток людини, форми і способи її діяльності та поведінки [1]. Екологічні чинники – будь-які мінливі в часі та просторі явища, умови, елементи навколишнього середовища, на які людина та інші живі організми реагують пристосовницькими реакціями. Їх поділяють на абіотичні, біотичні та антропогенні [3, 4].